

Åseral kommune
KOMMUNEPLANEN
2022-2034
Samfunnsdelen

INNHALD

PLANPROSESSEN	3
RAMMER FOR PLANARBEIDET	4
BEREKRAFT	5
BYGDEVEKSTAVTALE.....	5
OPPBYGGING AV SAMFUNNSDELEN	6
VISJON	7
OVERORDNA MÅLSETTING	7
VERDIANE VÅRE	7
STATUS ÅSERAL KOMMUNE	8
FOLKETALSUTVIKLING	8
LEVEKÅR.....	10
KLIMA	12
BUSTADUTVIKLING.....	13
FRITID.....	14
UTFORDRINGAR FRAMOVER.....	15
STADUTVIKLING + NÆRINGSUTVIKLING = ATTRAKTIVITET	15
KOMMUNEN SOM ORGANISASJON.....	16
ØKONOMI	16
TENESTEYTING	16
ATTRAKTIV OG LIVSKRAFTIG KOMMUNE.....	19
VERDISKAPING OG BEREKRAFT	21
TRANSPORT OG KOMMUNIKASJON	23
UTDANNING OG KOMPETANSE	25
KULTUR.....	26

SAMFUNNSTRYGGLIK OG BEREDSKAP	27
SAMFUNNSTRYGGLIK	27
BEREDSKAP	27
PLANSYSTEMET – SAMANHENG, OPPFØLGING OG GJENNOMFØRING.....	28
FØRINGAR FOR UTARBEIDING AV AREALDELEN.....	29
FØREMÅL	29
OMTALE OG UTFORDRINGAR	29
MÅL FOR AREALPLANEN	29
FØRINGAR FOR STADUTVIKLING, ATTRAKTIVITET OG BUKVALITET	29
FØRINGAR FOR NÆRING OG VERDISKAPING.....	30
FØRINGAR FOR UTMARKSFORVALTNING (LNF-OMRÅDA).....	30
FØRINGAR FOR INFRASTRUKTUR.....	30
FØRINGAR FOR KLIMA OG BEREKRAFT.....	30

PLANPROSESSEN

I arbeidet med denne planen har vi lagt vekt på medverknad frå politikarar, tilsette, innbyggjarar, deltidsinnbyggjarar og næringsliv. Alle har bidrege i arbeidet med å peike ut retning for det framtidsbiletet vi ønsker oss.

Ved oppstart av planarbeidet tidleg i 2021 vart det lagt til grunn at visjon og målsettingar frå den førre samfunnsdelen skulle leggest til grunn, samstundes som at samfunnsdelen skulle innrettast i tråd med ny regionplan – regionplan Agder 2030.

I perioden september 2021 til januar 2022 har det vore medverknad frå mange ulike interessegrupper og politiske utval. Arbeidsmetoden har variert frå gruppe til gruppe. Det er gjennomført arbeidsmøte, dialogmøte, gjestebod, møte på digitale plattformer, spørjeundersøking, innbyggjarundersøking og ope folkemøte. Kommunedirektør har i stor grad styrt prosessen. I sluttfasen har formannskapet og kommunestyret hatt en meir aktiv rolle i samarbeid med administrasjonen.

Med bakgrunn i kva som har kome fram av tankar og idear i prosessen, og anna kunnskapsgrunnlag, er dette planforslaget utarbeidd. Sentrale og regionale føringar er òg teke omsyn til. Ein del av innspela er konkrete tiltak som høyrer heime i handlings- og økonomiplanen eller temaplanar og er difor ikkje teke med i samfunnsdelen.

Første gongs politisk handsaming av samfunnsdelen skjer i formannskapet hausten 2022, og endeleg vedtak blir etter planen fatta av kommunestyret i desember 2022.

RAMMER FOR PLANARBEIDET

Når vi ser på samfunnsutviklinga, er det ei gjengs oppfatning at nokre trendar er framtreddande i eit lokalt, nasjonalt og globalt perspektiv. Auka globalisering, klimaendringar, miljøutfordringar, berekraft, teknologi og digitalisering, sentralisering, demografi, samskaping og individualisering er døme på dette. Alt dette må vi som kommune ta med i betraktninga når vi utarbeider ein strategisk plan som kommuneplanens samfunnsdel er.

Kvart fjerde år legg regjeringa fram nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging. Her blir det lagt føringar for kva tema som skal vektleggast i den kommunale planlegginga slik at denne kan skje effektivt og til det beste for innbyggerane.

Regjeringa legg vekt på at vi står overfor fire store utfordringar:

- Å skape eit berekraftig velferdssamfunn
- Å skape eit økologisk berekraftig samfunn gjennom mellom anna offensiv klimapolitikk og ei forsvarleg ressursforvaltning
- Å skape eit sosialt berekraftig samfunn
- Å skape eit trygt samfunn for alle

Regjeringa har bestemt at dei 17 berekraftmåla til FN, som Noreg har slutta seg til, skal vere det politiske hovudsporet for å ta tak i dei største utfordringane i vår tid, også i Noreg. Det er difor viktig at berekraftmåla blir ein del av grunnlaget for samfunns- og arealplanlegginga. For å skape ei berekraftig utvikling, må vi arbeide med berekraft på tre område - økonomisk, miljømessig og sosialt.

Figur 1. FNs berekraftsmål kategorisert på tre område: Klima og miljø, økonomi og sosiale forhold

Berekraft

Økonomisk berekraft handlar om å sikre økonomisk vekst og produksjon med så lite trykk på natur og miljø som mogleg. **Miljømessig berekraft** handlar om å ta omsyn til naturen sin bereevne. For å lykkast med dette må vi bli meir medvitne og handlekraftige. **Sosial berekraft** handlar om at alle skal ha lik tilgang til mellom anna arbeid, bustad, utdanning, kultur og deltaking i samfunnet. Fysiske omgjevnadar og det bygde miljøet er med på å skape rammar for lokalsamfunnet og er viktige for våre moglegheiter til å delta i det sosiale livet.

Nedanfor er berekraftmåla Åseral kommune ser for seg å satse spesielt på i komande planperiode.

Bygdevekstavgift

Regjeringa vil prøve ut eit nytt distriktspolitisk virkemiddel med bygdevekstavgiftar. Bygdevekstavgiftar skal blant annet bidra til samordning av virkemiddel og aktørar innfor eksisterande økonomiske rammer. Det er lagt opp til at staten og kommunane i samarbeid er partar i bygdevekstavgiftane.

Målet med bygdevekstavgiftane er å bidra til busetting, tilgang på kompetent arbeidskraft og framtidretta næringsutvikling i dei minst sentrale delar av landet.

Åseral kommune ynskjer saman med resten av region Setesdal å bruke bygdevekstavgifta for å få til gode løysingar på felles utfordringar på nye måtar.

Oppbygging av samfunnsdelen

Agder fylkeskommune er vår regionale planmyndighet, og regionplan Agder 2030 er overordna plan for regional utvikling i Agder. Hovudmålet i Regionplan Agder 2030 er å utvikle Agder til ein miljømessig, sosialt og økonomisk berekraftig region i 2030 – eit attraktivt samfunn med låge utslepp og gode levekår.

Med bakgrunn i Regionplan Agder 2030 legg vi opp til fem hovudsatsingsområde fram mot 2034:

- Attraktiv og livskraftig kommune
- Verdiskaping og berekraft
- Transport og kommunikasjon
- Utdanning og kompetanse
- Kultur

I tillegg har planen tre gjennomgåande perspektiv som det skal takast omsyn til under dei respektive hovudsatsingsområda:

- Næringsutvikling og samarbeid om nye arbeidsplassar
- Levekår, likestilling, inkludering og mangfald
- Klima og miljø

Samfunnstryggleik og beredskap er i tillegg eit svært viktig tema som blir omtala spesielt i samfunnsdelen.

Sjølv om hovudsatsingane i vår samfunnsdel er til dels samanfallande med regionplan Agder 2030, er dei tilpassa vårt behov for og ønske om samfunnsutvikling i Åseral. Dei satsingane vi hadde i den førre samfunnsdelen er vidareført under hovudsatsingane og handlar om korleis Åseral kan vere attraktiv for næring, vitjande og som bustadkommune.

Kommuneplanens samfunnsdel er ein sektorovergripande plan med overordna føringar for heile kommunen som organisasjon.

VISJON

Åseral - ei positiv kraft.

OVERORDNA MÅLSETTING

Alle i Åseral skal oppleve god livskvalitet og vere godt rusta til å møte framtida.

VERDIANE VÅRE

SÆRPREGA

- Fordi vi vil ta vare på tradisjonane
- Fordi vi tør skilja oss ut
- Fordi vi trur særpreg gjer oss attraktive

VENLEG

- Fordi vi skal vera best på service
- Fordi vi bryr oss om kvarandre
- Fordi vi ønskjer nye tankar og folk velkomne
- Fordi vi er gjestfrie

AKTIV

- Fordi vi vil at noko skal skje
- Fordi vi har ressursar til å yte
- Fordi vi saman skapar utvikling
- Fordi vi saman formar framtida

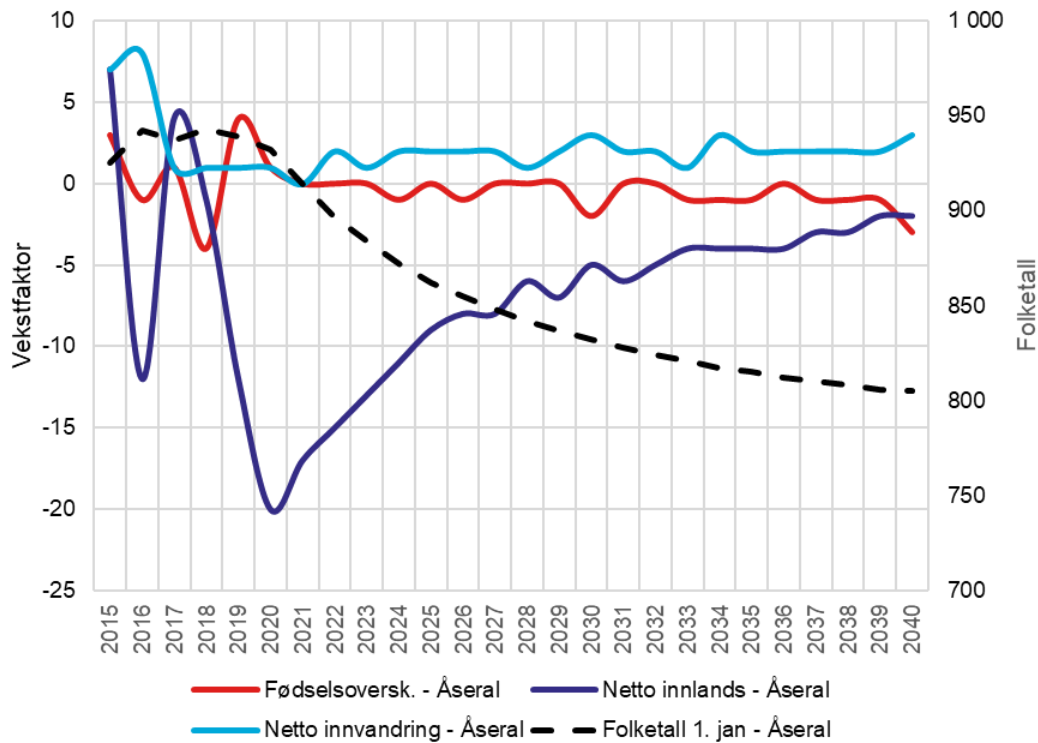
ROMSLEG

- Fordi vi tolererer ulikskap
- Fordi vi har respekt for kvarandre
- Fordi vi trur mangfald gjev utvikling

STATUS ÅSERAL KOMMUNE

Folketalsutvikling

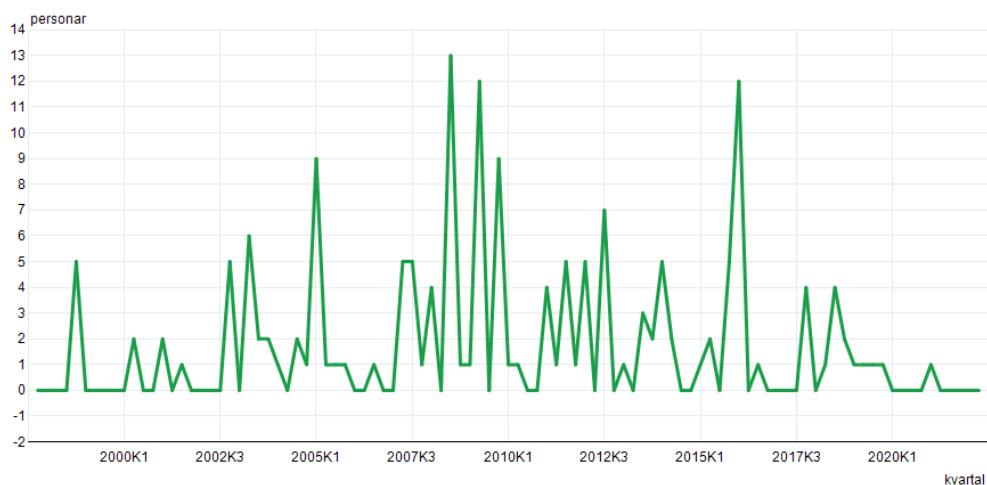
Åseral har i løpet av dei siste 20 åra hatt ein svak befolkningsvekst. Veksten har vore størst i sentrumsnære område, slik som Kyrkjebygd, men elles er trenden og at folk ynskjer å bu spreidd.

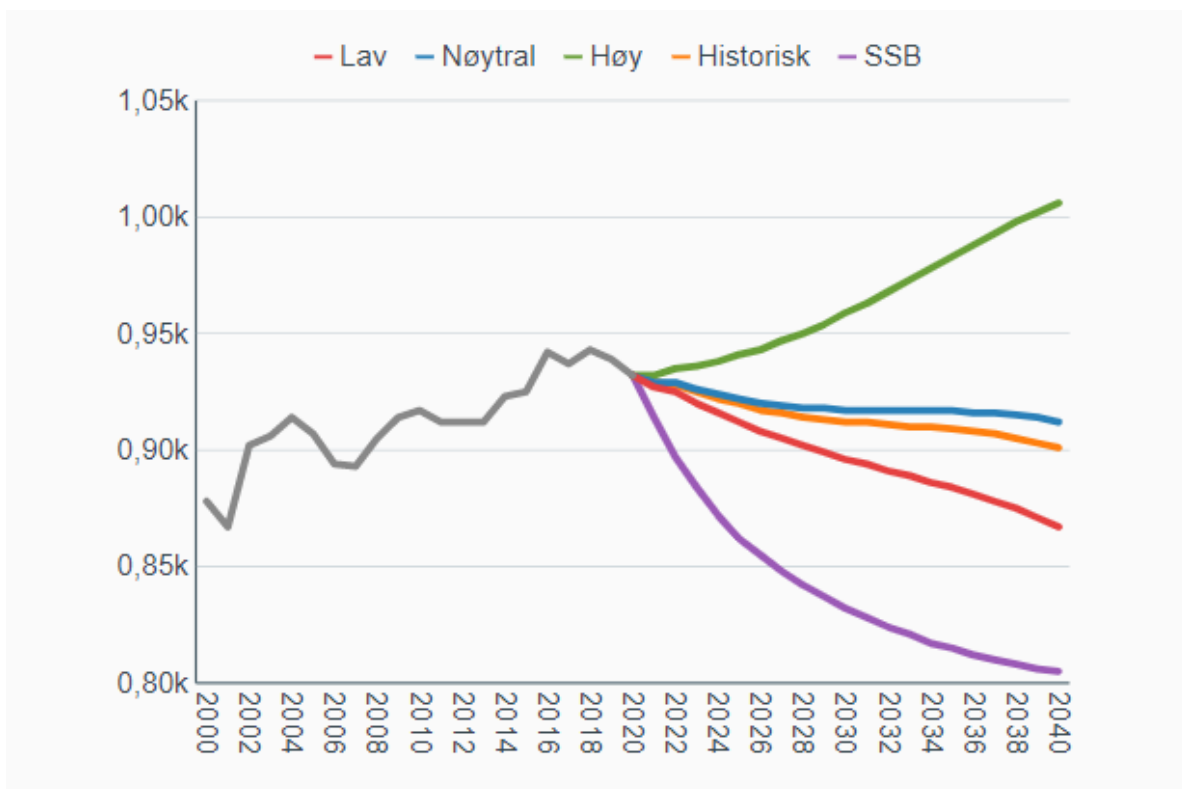
Figur 2. Statistisk sentralbyrå (SSB) spår befolkningsnedgang i Åseral som følge av negativt fødselsoverskott og negativ netto innanlands flytting. (Kjelde: Agder fylkeskommune)

Ein viktig grunn til at kommunen har ein svak auke i folketalet skuldast tilflyttarar. Fleirtalet av tilflyttarane er arbeidsinnvandrarar frå europeiske land.

01222: Befolkning og kvartalsvise endringar, etter kvartal. Åseral, Innvandring.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

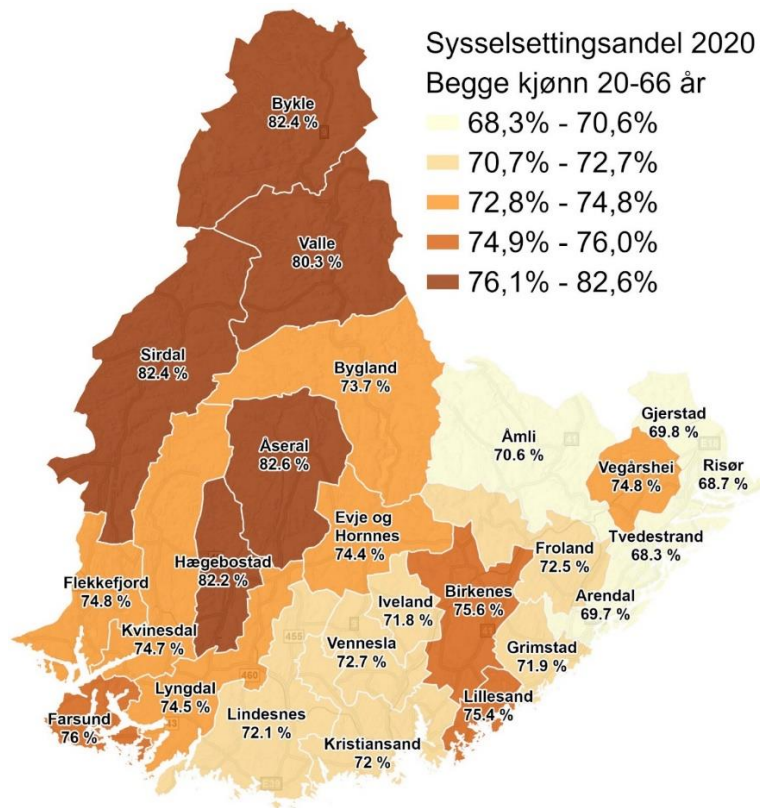

Figur 3. Distriktsenteret (Telemarksforsking) si befolkningsframskriving i ulike scenario samt SSB si framskriving

SSB og Distriktsenteret har ganske ulike framstillingar av befolkningsframskrivinga. Bakgrunnen for dette er ikkje kjent, men det er alltid stor usikkerheit om folketalsutvikling i små kommunar. Fellesnemnaren er ein forventa nedgang i folketalet i åra fram mot 2040. Demografisk sett vil det bli fleire eldre i kommunen og det blir fødd færre barn.

Levekår

Åseral er blant dei kommunane med høgast sysselsetting i fylket og ligg godt over gjennomsnittet for landet. Dette er veldig positivt, men vil på same tid krevje god tilrettelegging for å oppretthalde denne trenden framover.

Figur 4. Sysselsetting i Agder (Kjelde: Agder fylkeskommune)

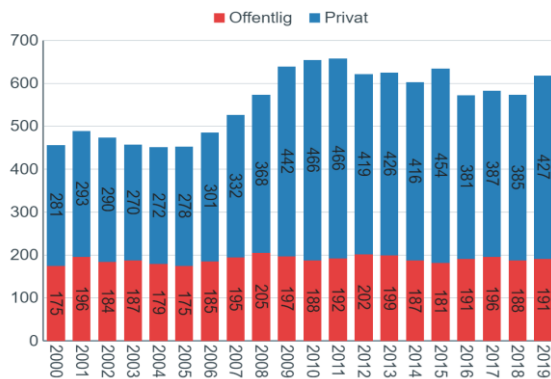
Åseral ligg imidlertid høgt i andel sysselsatte kvinner i deltidsarbeid, nærmare bestemt nest høgast i Agder med 68,5 %.

Figur 5.21 Andel sysselsatte kvinner (20-66 år) som jobber deltid, kommuner i Agder, 2017.

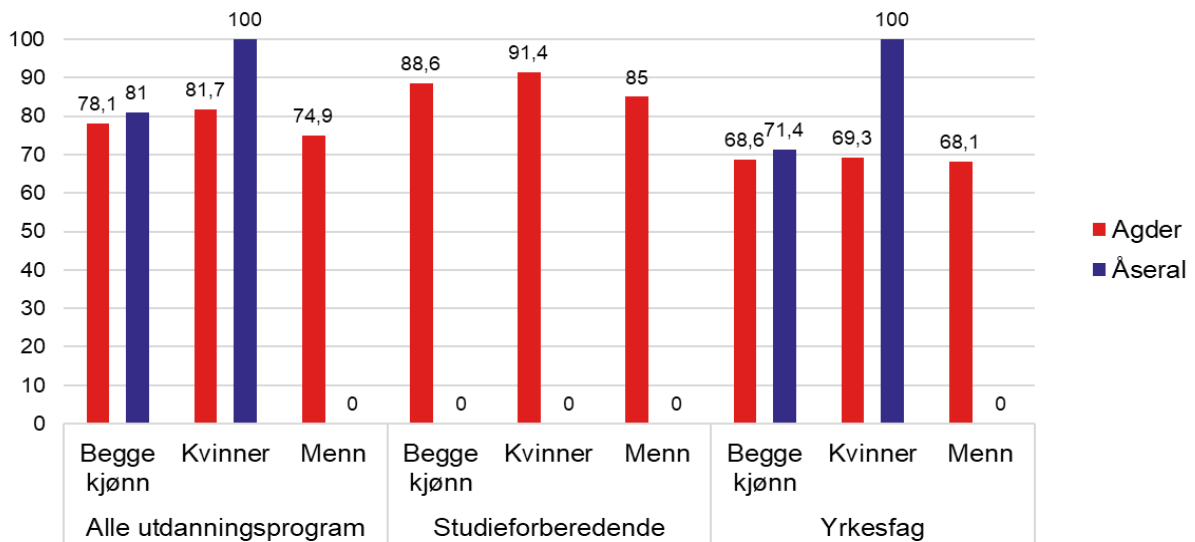
Blant menn er det 16,4 % som arbeider deltid, og i snitt er det 39,9 % av arbeidsstokken i Åseral som arbeider deltid.

Åseral har ein høgare andel tilsette i privat sektor enn gjennomsnittet for Agder og resten av landet utanom Oslo. Næringsstrukturen viser at det er innan landbruk, bygg og anlegg, varehandel og reiseliv at det er størst andel tilsette. Dette er positivt, og det må satsast målretta i åra som kjem for oppretthalde denne positive trenden.

Figur 5. Fordeling mellom offentlig og privat sektor for Åseral (2000–2019). Figuren er henta frå Distriktssenteret. (SSB endra metoden for å berekne tal sysselsette i 2015. Den nye metoden ga omtrent 4 % færre arbeidsplassar i næringslivet.)

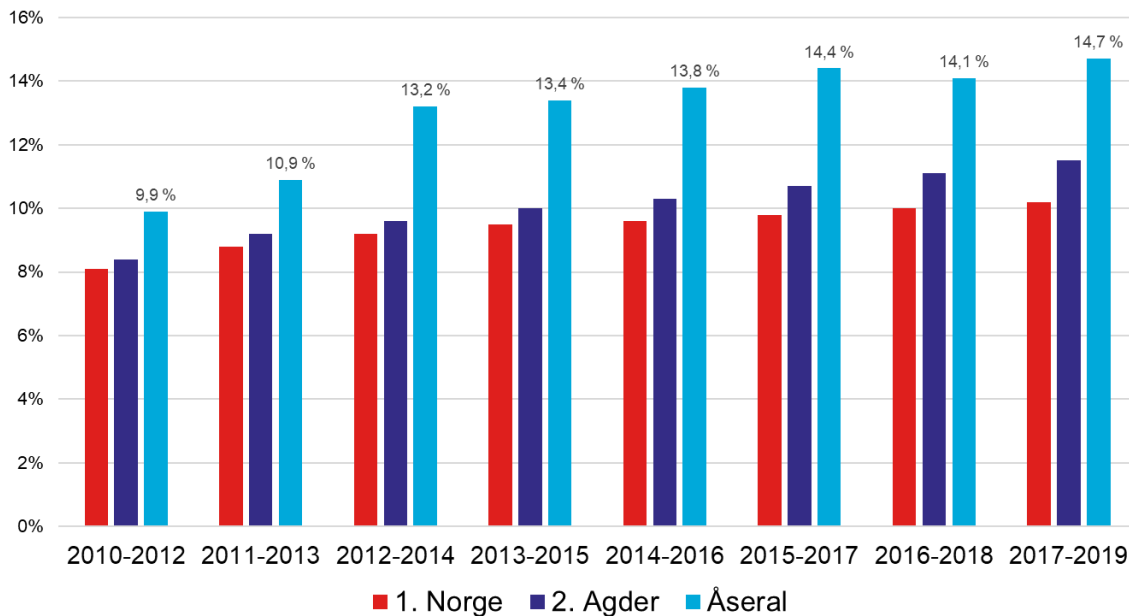
Gjennomføringsgraden i vidaregåande skule er høgare enn snittet for Agder, og om lag ¾ av elevane tek yrkesfagleg utdanning. Det har vidare vore ei positiv utvikling dei siste åra når det kjem til grunnskulepoeng, og Åseral ligg no over fylkessnittet for grunnskulepoeng.

Figur 6. Gjennomføring av vidaregåande opplæring, Agder og Åseral (Kjelde: Agder fylkeskommune)

Hushald med vedvarande låginntekt er ei veksande utfordring for kommunen, og status viser at det er ein høgare andel av desse i Åseral enn elles i Agder og landet for øvrig.

På den andre sida må vi ta med oss at kommunen har låge utgifter til sosialhjelp.

Figur 7. Andel personar i hushald med vedvarande låginntekt – EU60 (Kjelde: Agder fylkeskommune)

Klima

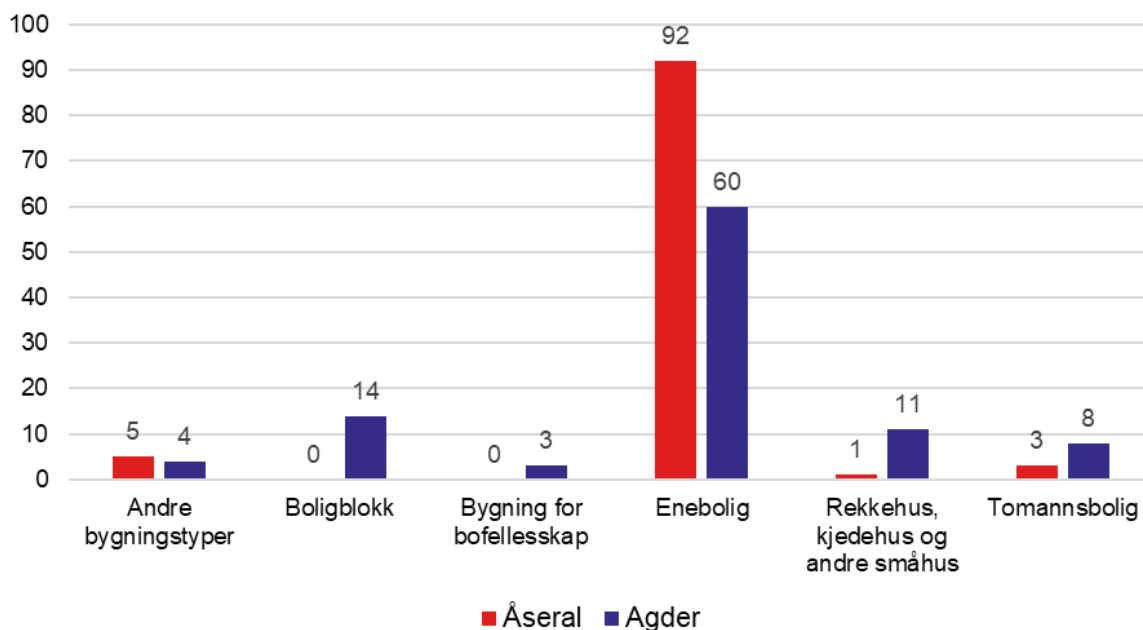
Klimaendringar er ei global utfordring, og vi må vere førebudd på å handtere hendingar som følge av ekstremvêr og gjennomføre reduksjonar i utslepp. Ein varmare, våtare og villare vêrtype vil føre til hyppigare ekstremvêr. Dette vil ha konsekvensar for kritisk infrastruktur som kraftforsyning, digital kommunikasjon og vegnettet vårt.

Transport står for mest klimagassutslepp i Agder, og vi må difor vere med å legge til rette for elektrifisering av denne og andre sektorar. Som ein reiselivskommune i vekst er det viktig at vi er frampå og søker ei innovativ og berekraftig utvikling som bidreg til å oppretthalde sysselsetting og verdiskaping i kommunen.

Åseral kommunen er vertskommune for store utbyggingar innan vasskraft og er slik sett ein stor bidragsytar til fornybar energi i Agder.

Bustadutvikling

Åseral er prega av spreidd busetting, og det blir bygd omlag 5 bustadar i året i kommunen. Einebustadar utgjør hovuddelen av bustadmassen i kommunen, og ein ser at leilegheiter, rekkehus og liknande er tilsvarende sterkt underrepresentert.

Figur. Bustadmasse (2021) – Åseral kommune, unntatte fritidsbustader (Kjelde: Agder fylkeskommune)

Ifølge SSB finst det 2244 fritidsbustadar (2022) i kommunen, medan tal basert på renovasjonsavgift syner at det er om lag 2465 fritidsbustadar i Åseral. Årsaka til differansen er at talet på driftshytter/gamle stølar knytt til landbruksnæringa kjem i tillegg.

Hovudtyngda av fritidsbustadene er lokalisert til Bortelid, Eikerapen og Ljosland.

	Eksisterende bygninger	
	2022	
	Hytter, sommerhus og lignende fritidsbygg	
K-4224 Åseral		2 244

Figur 11. Fritidsbustader – Åseral kommune (Kjelde: SSB)

Fritid

Åseral har ein høg andel frivillige pr 1000 innbyggjar, og mange er med i ulike lag og foreningar, og har eit breitt tilbod av kultur- og fritidsaktivitetar.

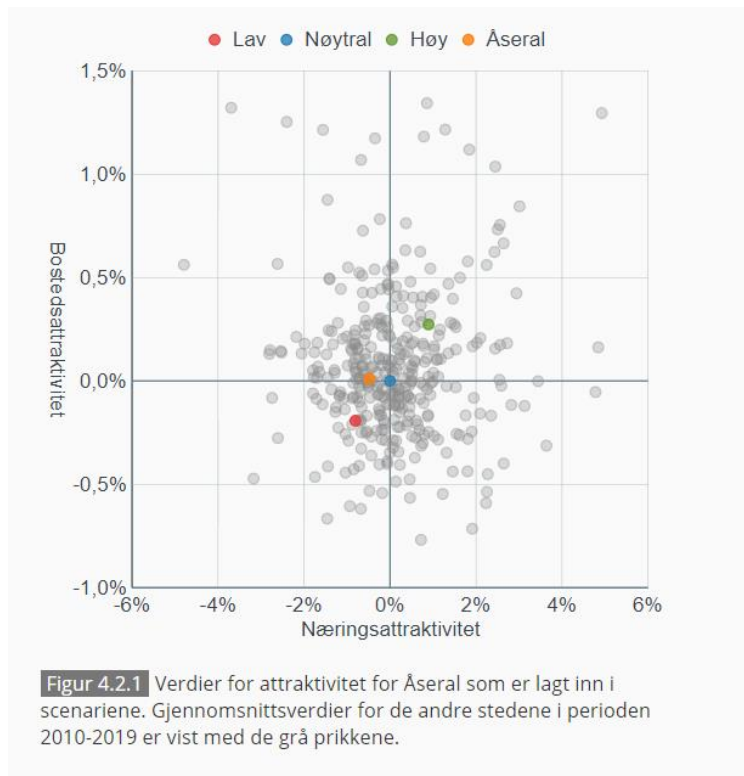
Kommune	Antall frivillige pr. 1000 innbygger	Kommunale driftstilskudd til frivillige lag og foreningar pr. innbygger
Risør	98	311
Grimstad	82	116
Arendal	36	45
Gjerstad	145	57
Vegårshei	31	51
Tvedestrand	68	61
Froland	20	177
Lillesand	98	163
Birkenes	23	110
Åmli	49	81
Iveland	0	106
Evje og Hornes	53	195
Bygland	62	188
Valle	46	74
Bykle	78	474
Kristiansand	28	83
Mandal	69	13
Farsund	61	55
Flekkefjord	42	70
Vennesla	40	43
Songdalen	23	73
Søgne	45	45
Marnardal	63	109
Åseral	140	245
Audnedal	63	64
Lindesnes	93	94
Lyngdal	49	103
Hægebostad	116	193
Kvinesdal	254	1 469
Sirdal	189	247

📊 *Tabell 6.3 Kommunale tilskudd til lag og foreningar og antall frivillige i lokalavdelinger organisert under Norsk kunstforeningar, Norges Husflidslag, Agder historielag, Forbundet Kysten, Korpsnett Norge*

UTFORDRINGAR FRAMOVER

Stadutvikling + næringsutvikling = attraktivitet

Figuren nedanfor viser fire ulike scenarie for utvikling i folketalet i Åseral, alt etter kor høg attraktivitet Åseral har i framtida (Kjelde: Distriktsenteret/Telemarksforskning.)

Figuren viser moglegheitsromet kommunen har til å påvirke attraktiviteten sin sjølv. (Dei grå prikkane er attraktivitetsverdier for andre kommunar i den siste tiårsperioden).

Eitt scenario er at ein lukkast med å skape høg og positiv attraktivitet for både busetting og næringsliv. Då vil attraktivitetsverdien for Åseral bli som vist med den grønne prikken.

Ein kan og lage eit scenario der den framtidige attraktiviteten er låg. Den er vist med den raude prikken.

Skilnaden mellom scenariet med høg og låg attraktivitet viser med andre ord det moglegheitsromet kommunen har for framtidig befolkningsutvikling.

Eit naturleg scenario er at attraktiviteten er akkurat som middels. Det vil gi en vekst i tråd med forventa ut fra dei strukturelle føresetnader som er lagt inn i scenariet (den blå prikken).

Eit siste scenario er at attraktiviteten for Åseral blir den same i framtida som gjennomsnittet for dei siste ti åra (oransje prikk).

Kommunen har som figuren viser eit potensial for å tiltrekke seg nye innbyggjarar, men det må arbeidast målretta med dette framover for at ein skal lukkast. I tillegg må ein legge til rette for dei unge åsdølane vil koma heim att, og legge til rette for busetjing der dei unge ynskjer det.

Stadutvikling og næringsutvikling heng tett saman, og i dei neste kapitla viser kommunen korleis ein tenkjer seg å jobbe med dette dei neste 12 åra, både i rolla som samfunnsutviklar og som organisasjon.

KOMMUNEN SOM ORGANISASJON

Økonomi

Åseral kommune si finansielle stilling er ein viktig indikasjon på kva føresetnad kommunen har for å yte eit forsvarleg tenestetilbod på lang sikt. Kommunen har eit ganske høgt kostnadsnivå per innbyggjar, men samstundes har vi pga. kraftinntekter, eigedomsskatt på «verk og bruk», avkastning på finans m.a. høge frie inntekter per innbyggjar. Basert på desse eigenskapane har KOSTRA plassert kommunen i KOSTRA-gruppe 15, mellom anna saman med Valle kommune.

Åseral kommune er ein kraftkommune og har ganske høge inntekter relatert til dette. Dette gir kommunen eit ekstra handlingsrom viss det skulle oppstå ekstraordinære kostnader eit år, for eksempel knytt til vedlikehald av veg, bygningsmasse eller anna kommunal infrastruktur.

Langsiktig gjeld i prosent av brutto driftsinntekter ligg på eit litt lågare nivå enn for dei andre kommunane i KOSTRA-gruppe 15, Agder og landet elles.

Kommunen sin likviditet er god, og kommunen har følgeleg ingen problem med å møte daglege plikter i høve til likviditet. Kommunen sine finansielle omløpsmiddel er fordelt mellom innskot i bank/pengemarknad (30 %), obligasjonar (28 %), aksjar (27 %) og eigedomsfond (15 %).

Åseral kommune har kort sagt ein god og stabil økonomi.

Tenesteyting

Det er god kvalitet på dei kommunale tenestene, og det er eit mål for kommunen å oppretthalde dette nivået. Kommunebarometeret syner at Åseral kommune blir drive godt.

Innbyggjarundersøkinga som vart gjennomført i 2021 syner at innbyggjarane er godt nøgd med tenesteytinga.

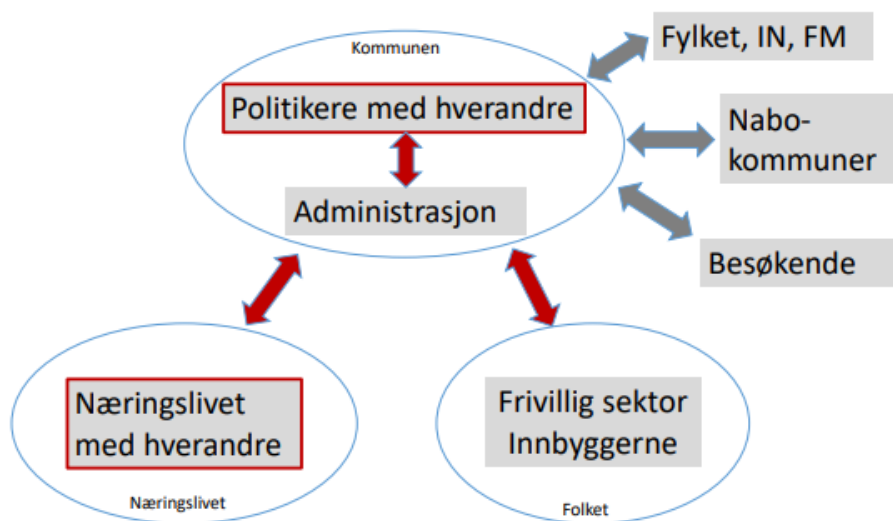
Åseral kommune er 1 av 5 kommunar i region Setesdal. Målet i regionen er eit levande og inkluderande lokalsamfunn i ein vekst- og berekraftig region. Regionen har tre hovudstrategiar som omhandlar reiseliv, kompetanse og livskraftige bygder.

Interkommunalt samarbeid utover regionsamarbeidet er og viktig for Åseral for å få løyst pålagte oppgåver innan enkelte tenestekområde som t.d. barnevern, PPT, NAV, renovasjon, brannvern og enkelte helsetenester.

Kommunen skal medverke til å utvikle lokalsamfunnet og gjere det attraktivt å leve og bu her, mellom anna gjennom god planlegging og medverknad frå innbyggjarane våre og andre relevante aktørar.

Kommunen står imidlertid ovanfor stadig meir komplekse oppgåver som krev eit endå tettare tverrfagleg og interkommunalt samarbeid, og auka breidde i kompetansen i organisasjonen.

I åra som kjem vil det bli viktigare og viktigare med endringsvilje og -kompetanse for å følge med på den utviklinga som skjer i samfunnet rundt oss. I tillegg må vi samarbeide mykje tettare både med næringsliv og frivillige.

Figur 1: Tillitsdimensjoner på stedsnivå.

Kjelde: Telemarksforskning

Slik vil vi ha det	Sånn gjer vi for å få det til
<p>Åseral kommune skal yta gode, trygge og framtidsretta tenester til innbyggjarar og brukarar.</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Utarbeide ein kompetanseplan for å sikre best mogleg kvalitet på tenestene - Jobbe aktivt med rekruttering - Førebyggjande og tverrfagleg samarbeid innan alle fagområde -Ta i bruk ny teknologi for å løyse framtidens utfordringar
<p>Åseral kommune skal vera ein attraktiv og konkurransedyktig arbeidsgjevar.</p> 	<p>Vi har ein arbeidsgjevarstrategi som fokuserer på følgjande:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ei tydeleg leiing. - endringsevne og endringsvilje. - kultur for kvalitet og kompetanse. - eit arbeidsmiljø med likestilling, likeverd og mangfald. - eit godt arbeidsmiljø med lite fråvær.
<p>Tillitsreforma er innført i Åseral og det er stor tillit mellom ulike nivå i kommunen</p> 	<p>Vi arbeider målretta med tillit:</p> <ul style="list-style-type: none"> -mellom politisk, administrativt nivå og eksterne aktørar. -mellom arbeidsgjevar, arbeidstakar og tillitsvalde (trepertssamarbeid) -vi har høg grad av medverknad i interne prosessar - vi legg vekt på å jobbe med fag og har ikkje meir rapportering enn naudsynt

I Åseral har vi eit aktivt lokaldemokrati

- Vi ivaretek innbyggjarane sine moglegheiter for å påverke viktige avgjerder.
- Vi har ei aktiv involvering av ungdomsråd og råd for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne
- Kommuneadministrasjonen legg fram nødvendig faggrunnlag og løfter opp aktuelle saker for politisk handsaming.
- Politiske vedtak vert følgd opp i kommuneadministrasjonen

ATTRAKTIV OG LIVSKRAFTIG KOMMUNE

Slik vil vi ha det	Sånn gjer vi det
<p>I Åseral har vi høg kvalitet på dei offentlege tenestene</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi skal vere ein attraktiv kompetansearbeidsplass - Vi tek i bruk ny teknologi og metodar innan alle fagområde – til både medverknad og tenesteutvikling - Vi er gode på universell utforming på stader som bør vere tilgjengeleg for alle - Vi har tilbod til born og unge med funksjonsnedsetjing som er brukarstyrt (BPA) - Åseralsheimen er best i Noreg når det gjeld brukartilfredsheit - Vi har fokus på fysisk aktivitet og mat som er bra for kroppen - Vi har fokus på matglede og næringsrike måltid på Åseralsheimen - Skulemat er eit tilbod kvar dag for alle elevar - Vi satsar på universelle forebyggjande tiltak som når mange - Vi er gode på å sjå samanheng i tenestene kommunen leverer - Vi satsar på å skape aktivitet og fellesskap på tvers av generasjonar
<p>I Åseral har vi tilgjengelege bustader for alle</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi legg til rette for busetjing i heile kommunen - Vi legg til rette for at vi har bustadar som passar dei ulike aldersgrupper og behova folk har enten for å eige eller leige. - Vi har bustader og leiligheiter tilgjengeleg i sentrum (Austrud) - Vi har ein aktiv bruk av Startlån slik at fleire kan bruke ordninga.
<p>I Åseral har vi eit inkluderande og raust samfunn</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi satsar på synleg og målretta marknadsføring for å få nye innbyggjarar - Alle nye tilflyttarar får ei velkomstpakke som gir god informasjon om tenester og aktivitetar - Vi inkluderer og tek vare på nye innbyggjarar - Vi arbeider aktivt for at for alle, uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsevne og seksuell orientering trivst i Åseral
<p>I Åseral har vi eit levande sentrumsområde tilrettelagt for alle</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Kommune, næringsliv og frivillige samarbeider om å gjere det attraktivt å etablere seg i sentrum - Vi tek i bruk kunst, kultur, idrett, arenaer for tru og livssyn og kommersielle møteplassar for å skapa folkeliv - Vi har aktivitetar/installasjonar i Austrud som gjer at folk tek ein stopp - Vi legg til rette for auka bruk av aktivitets- og idrettsanlegga - Vi har eit variert turløypenett med noko for alle i Kyrkjebygd - Det er enkelt å finne informasjon om aktivitetar og turmål i heile kommunen - Vedlikehaldet av kommunen sine bygg er bra og tilhøyrande uteareal er velstelte med beplantning

<p>I Åseral har vi fokus på å redusere utsepp</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi arbeider målretta for å redusere matsvinn - Vi har kildesortering og gode ordningar for levering av avfall både for innbyggjarar og hytteområda - Vi har fokus på gjenbruk og gjenvinning i kommunale aktivitetar og prosjekt - Klimabudsjett og klimareikneskap nyttast i både offentlege og private verksemdar - Vi legg til rette for energieffektivisering - Vi tek vare på naturområde i kommunen som er lokalt viktige friluftsområde til jakt, friluftsliv og rekreasjon
<p>I Åseral er frivilligheita ei drivkraft</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi vidareutviklar Frivilligsentralen og støtter opp om det frivillige arbeidet - Vi får på plass frivilligerklæring i Åseral kommune i samarbeid med frivillige lag og foreiningar. - Vi involverar og lyttar til frivillige og er gode på å synleggjere og verdsetje frivillig arbeid - Vi blir omtala som gode på samarbeid og samskaping med frivillige- - Vi legg til rette for at frivillige kan nytte offentlege lokale utan kostnad eller til ei rimeleg leige
<p>Åseral har eit aktivt og engasjert ungdomsmiljø</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi er gode på å engasjere ungdomsrådet - Ungdomsklubben har god aktivitet og er gode på å involvere både ungdom og føresette - Vi satsar på unge kunst- og handtverkarar - Jobbgarantien er viktig for dei unge og blir kontinuerleg vidareutvikla
<p>Åsdølen er stolt over heimstaden sin – bygda mi ❤️</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi er gode på å synleggjere kvalitetane Åseral har - Innfallsportane og rasteplassane i Åseral er innbydande, informative og særeigne

VERDISKAPING OG BEREKRAFT

Slik vil vi ha det	Dette gjer vi for å få det til
<p>Bli bondekjerring! I Åseral har vi eit levande landbruk</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Bidra til at flest mogleg gardsbruk i Åseral har aktiv jord- og skogdrift - Stimulerer til meir bruk av lokalt trevirke - Vi får til eit ekstraordinært løft for mjølkebruk fram mot 2034 - Bidra til at kulturlandskapet blir oppretthaldt og ikkje gror att - Bidra til kompetanseheving og støtte til innovative prosjekt - Bidra til omstilling til eit meir klimavennleg landbruk - Tek best mogleg vare på fulldyrka mark - Bidra til å etablere småskalaprodusentar av lokalmat og nisjeproduksjonar - Stimulere til å rett og effektiv bruk av jordbruksareala slik at produksjonen blir optimal
<p>I Åseral legg vi til rette for nyetableringar/gründerar og samarbeid mellom ulike næringer</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi har ei aktiv haldning ovanfor næringsråd, gründerar og bedrifter -Vi bidreg med å kople opp mot aktuelle nettverk, kompetanse og hjelp med finansiering - Vi arbeider aktivt for at fleire vekstkraftige små og mellomstore bedrifter blir etablert i kommunen. - Vi legg til rette for etablering av eit fellesskap for gründerar - Vi syter for tilgjengeleg næringsareal og næringsbygg både for leige på kort og lang sikt - Vi hjelper dei etablerte næringane slik at dei kan vidareutvikle seg -Vi nyttar næringsfond for å stimulere til næringsutvikling
<p>I Åseral er lokal verdiskaping basert på berekraftig bruk av menneskelege ressursar og naturressursar</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi utarbeider lokale rammeavtalar med kortreist og grøn profil - Innkjøp i kommunen er klimavennlege - Vi prøver ut innovative anskaffing i lokale prosjekt - Vi er med på å utvikle og prøve ut nye prosjekt basert på designdrive innovasjon - Vi promoterer lokale næringer i skulen ved å arrangere open dag og tilby hospitering og praksisplass - Vi bidreg til etablering av berekraftig blå næring
<p>Åseral kommune har eit omdømme som ein flott stad å vere</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi har fokus på berekraftig destinasjonsutvikling - Åseral kommune som organisasjon er sertifisert som miljøfyrtårn. - Innan 2034 skal 50% av verksemder i Åseral kommune vera sertifisert som miljøfyrtårn - Vi bevarer naturen, reduserer inngrep og tek vare på kvalitetar som gjer Åseral attraktiv i utbyggingsområda ved legge føringar som planmyndigheit

- Vi tek i bruk nyskapande design og arkitektur for å sikre gode livsvilkår og for å møte klima- og miljøutfordringane
- Vi tek i bruk innovative løysingar ved etablering av ny infrastruktur
- Vi har god kapasitet for lading av el-bilar
- Vi vidareutviklar gode møteplassar både i hytteområda og i bygdesentra
- Vi har eit levande sentrum som folk kjem langvegs frå for å vitje
- Vi har variert og god overnattingskapasitet
- Hytter og hyttetomter er tilgjengeleg for mange ulike målgrupper
- Vitjande og fastbuande kan nytte eit variert og godt kultur- og aktivitetstilbod
- Tilrettelegging av aktivitetar knytt til Øre er eit satsingsområde

TRANSPORT OG KOMMUNIKASJON

Slik vil vi ha det	Dette gjer vi for å få det til
<p>I Åseral er det etablert miljøvennlege, effektive, sikre og universelt utforma mobilitetsløysningar tilpassa distriktet.</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi har etablert eit samarbeid i region Setesdal om nye mobilitetsløysingar som er tilpassa indre Agder - Vi har etablert eit kollektivtilbod i heile Åseral (bygderuta eller “Hent meg”) - Vi har eit kollektivtilbod som fungerer godt for elevane som tek utdanning i regionen eller Kristiansand
<p>I Åseral har vi god digital infrastruktur og kommunikasjon</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi skal sikre god mobildekning i heile kommunen - Vi skal ha fiber til alle innbyggjarar og deltidsinnbyggjarar slik at folk kan bu og arbeide der dei vil - Vi er gode på marknadsføring og synleggjering av Åseral, digitalt og fysisk
<p>I Åseral aukar antal reiser til fots og med sykkel</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Det blir arbeida for gang- og sykkelveggar slik at det blir meir attraktivt å gå og sykle. Alle i Kyrkjebygd kan ferdast trygt til fots og på sykkel. - Vi vidareutviklar og utvidar tilbodet om utlån av el-sykkel for innbyggjarar og vitjande - Vi legg til rette for syklistar langs hovudferdselsårene der det er mogleg ved hjelp av informasjon og fysiske tiltak
<p>I Åseral er det gode løypenett i alle grendene</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi tek vare på og prioritere løypenettet ved fortetting/utbygging - Vi bidreg til etablering av gode løyper i kommunen - Vi jobbar med kanalisering av ferdsel i delar av kommunen som har trong for dette

<p>I Åseral har vi god standard på hovudvegane i kommunen</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi jobbar opp mot regionale myndigheiter for ein betre standard på dei to hovudinnfartsårene til kommunen, fylkesveg 455 og fylkesveg 3788 (gul stripe). - Vi utbetrar smale og bratte vegstrekningar i kommunen og samarbeider med nabokommunar om strekningar inn mot Åseral
<p>I Åseral er vi gode på førebyggjande arbeid</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Nullvisjonen vert aktivt brukt i barnehage og skule for å skape gode haldningar - Vi samarbeider med frivillige lag og foreiningar om førebyggjande arbeid for å hindre ruskøyting - Vi følgjer opp handlingsplanar som omhandlar trafikktryggleik og rus

UTDANNING OG KOMPETANSE

Slik vil vi ha det	Dette gjer vi for å få det til
<p>Barnehage, skule og bedrifter fremmar kultur for læring, helse og trivsel.</p> 	<ul style="list-style-type: none"> -Vi legg til rette for at kommunale bygg og områda rundt kan brukast som arena for fritids- og kulturtilbod for alle, både organisert og uorganisert aktivitet - Vi er gode på å synleggjere kva for moglegheiter som finns innan arbeidslivet - Vi har ei målretta og aktiv rekruttering av kompetansen vi treng i framtida i kommunen. - Vi har fokus på tidleg innsats, slik at dei som treng det får hjelp til rett tid - Universelle tiltak vert prioritert, slik at vi når mange - Vi satsar på tiltak som reduserer utanforskap - Aktiv Åseral er ein viktig bidragsytar og samarbeidsaktør
<p>Alle elevar gjennomfører grunnskule, vidaregåande opplæring, fagskule eller høgare utdanning</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi har gode rutinar for samarbeid mellom fagmiljøa i overgangane gjennom heile utdanningsløpet, samt overgang barnehage og skule - Der det er behov for arbeidskraft, aukar vi talet på lære plassar innan utdanningsprogram - Vi har gode rutinar for å kartlegge behovet for kompetanse i rådgjevartenesten og gjennomføre tiltak som møter elevars behov for å ta gode karriere- og utdanningsval -Saman med private verksemder har vi ei offensiv satsing på lærlingar -Vi held fram med å arbeide for desentralisert utdanning -Vi samarbeidar med Byremo- og Setesdal vidaregåande skule med omsyn til å påverke utdanningstilbod

KULTUR

Slik vil vi ha det	Dette gjer vi for å få det til
<p>I Åseral tek vi vare på lokalkulturen, kulturminne og kulturmiljø som styrker særpreg og identitet</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi formidlar lokal kulturhistorie i ulike samanhengar, til dømes i dialogmøte med hyttelag. - Vi tek i bruk ulike media for å formidle kulturhistoria - Vi synleggjer viktige kulturminne - Vi framhevar og er stolte av den lokale kulturhistoria vår, blant anna ved aktiv bruk av kulturminneplanen og kompetanse som Kulturbyggjarane og andre frivillige har
<p>I Åseral er vi eit godt vertskap og har god serviceinnstilling</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi har etablert eit vertskapsprogram - Vi jobbar med turistnæringa for å styrke lokalt og regionalt samarbeid - Vi utviklar tydelege produkt for opplevingar - Vi har god og lett tilgjengeleg informasjon til turistar, både før og under opphald - Vi jobbar aktivt for å ha god dialog med hyttefolket - Vi arrangerer dialogmøte mellom hyttevev, grunneigarar og kommune
<p>Minne kultursenter er formidlingssenteret i kommunen</p> 	<ul style="list-style-type: none"> -Vi utarbeider strategiplan for drift og utvikling av film, utstillingar og aktivitetar -Vi samarbeider med Tingparken vedkomande folkevandringstid -Vi samarbeider med Agder fylkeskommune om utvikling av Sosteli og jernvinneanlegget i Nåvatn
<p>I Åseral har vi eit allsidig og variert idretts- og kulturtilbod for alle aldersgrupper</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi satsar på tilbod som kulturskule, UKM, kulturell skulesekk og spaserstokk - Vi legg til rette for å oppretthalde tilbod om bygdekino - Vi vidareutviklar tilbod og aktivitetar knytt til biblioteket - Vi stimulerer og legg til rette for lag og foreiningar sitt arbeid, arrangement, festivalar og aktivitetar -Vi legg til rette for idrett, fysisk aktivitet og folkehelse for alle -Vi samarbeider med kommunane rundt oss for å tilby eit breiare tilbod innan idrett enn det vi har lokalt

SAMFUNNSTRYGGLIEN OG BEREDSKAP

Samfunnstryggleik

Tryggleik er eit grunnleggande behov for oss menneske, og eit trygt lokalsamfunn er ein føresetnad for at innbyggjarane skal trivst der dei bur. Tryggleik kan omfatte både personleg og økonomisk tryggleik så vel som at samfunnsfunksjonane fungerer og at større, uønskte hendingar blir avgrensa. Ein kommune har ansvar for å vurdere risiko i samband med all sin aktivitet, og difor er samfunnstryggleik teken inn som eige kapittel i samfunnsdelen.

Krise, katastrofar, alvorlege ulykker og svikt i samfunnsviktige system avslører ofte at samfunnet ikkje er godt nok førebudd på å handtere vanskelege situasjonar tilfredsstillande. Døme på dette er koronapandemien og krigen i Ukraina.

God samfunnstryggleik handlar om eit samfunn si evne til å ta vare på liv og helse og dekke grunnleggande behov for innbyggjarane, samt oppretthalde viktige funksjonar under ulike påkjenningar. God samfunnstryggleik føreset førebygging av uønskte hendingar og beredskap som reduserer skadeverknadane når noko likevel går gale. Kommunane er ein viktig del av den totale samfunnsberedskapen.

Beredskap

Kommunen sitt ansvar i ein krisesituasjon er å delta i arbeidet med skadeavgrensande tiltak for å sikre menneske, miljø og økonomiske verdiar. Det kan òg vere situasjonar der kommunen sjølv er ansvarleg for å handtere hendingar.

I dei fleste tilfella vil ulykker og katastrofar vere av eit slikt omfang at redningstenesta har kapasitet til å takle situasjonen. Dersom ei omfattande ulykke eller ein katastrofesituasjon inntreffer, og dei ordinære innsatsorgana sine ressursar ikkje strekk til, kan kommunen bli engasjert i rednings- og oppryddingsaksjonar. I slike situasjonar vil det bli stilt store krav til innsats frå berørte kommunar, også utover det å stille ressursar til disposisjon.

Den sivile redningstenesta i Noreg er eit samvirke mellom ei rad offentlege etatar, frivillige organisasjonar og private selskap med ressursar innan redningsteneste. Lokalt har vi òg egne grupper som kan bistå når situasjonen krev det. Kommunen legg til rette for godt samarbeid med alle aktørar.

At Åseral er ein hyttekommune er noko som òg må takast høgde for i beredskapsarbeidet. Spesielt i helger, feriar og høgtider er folketalet mangedobla. Ved høgare folketal kan det vere større sjanse for at slike uønskte hendingar skjer. Det set større krav til oss, t.d. bør vi ha større helseberedskap i vintersesongen. I så måte er det svært viktig at vi kan halde fram med å ha ambulansetenesta stasjonert i kommunen.

For at kommunen skal kunne vere best mogleg budd på slike hendingar, har kommunen plikt til å utarbeide ein overordna risiko- og sårbarheitsanalyse (ROS-analyse). I denne kartlegginga blir det systematisk arbeidd med å avdekke risikoområde, førebygge desse eller korleis skadeavgrensande tiltak kan settast i verk. Med utgangspunkt i ROS-analysen utarbeider kommunen ein overordna beredskapsplan. Den overordna beredskapsplanen ligg til grunn for sektorvise beredskapsplanar.

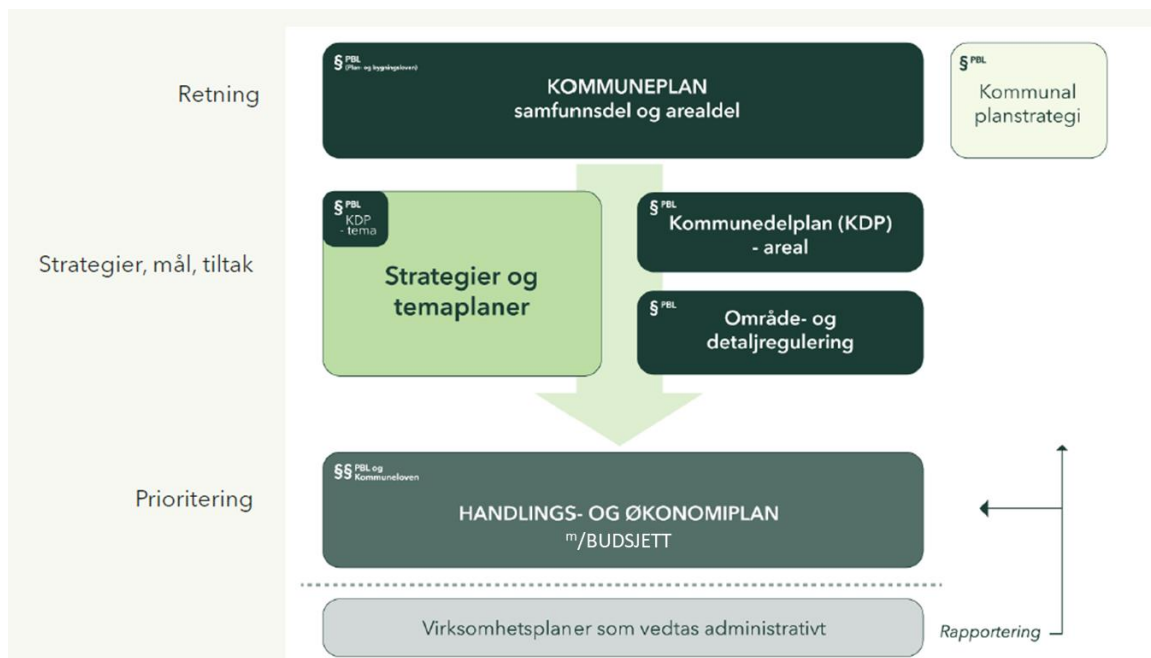

PLANSYSTEMET – SAMANHENG, OPPFØLGING OG GJENNOMFØRING

Kommuneplanens samfunnsdel er ein strategisk plan og er gjeldande for perioden 2022–2034. Han er retningsgjevande for ønskt utvikling i kommunen når det gjeld samfunnsutvikling, forvaltning og tenesteyting.

Der arealdelen er juridisk bindande, er samfunnsdelen politisk forpliktande. For å sikre at kommunestyret kan stille seg bak samfunnsdelen, bør han takast opp til diskusjon så snart som mogleg etter kvart kommuneval.

Eventuelle endringsbehov vil bety at prosessen for endring av plan må gjennomførast. Dette kan vere ein litt tidkrevjande prosess, men for å sikre eigarskap hjå kommunestyret, bør den gjerast.

Figur 12. Det kommunale plansystemet (Kjelde: Asplan Viak)

For at samfunnsdelen skal vere eit reelt politisk styringsdokument, må han gje føringar for arealdelen, kommunedelplanar/temaplanar og handlings- og økonomiplan (HØP) med budsjett for komande driftsår.

FØRINGAR FOR UTARBEIDING AV AREALDELEN

Føremål

Arealdelen til kommuneplanen er eit viktig verktøy for å synleggjere dei strategiske vala som er gjort i samfunnsdelen. For å sikre at arealdelen følgjer opp samfunnsdelen på best mogleg måte, har vi konkretisert tema, mål og føringar som skal leggest til grunn for arealplanen.

Omtale og utfordringar

Det er behov for å ha ein arealdel som i større grad følgjer opp mål og strategiar vi har lagt i samfunnsdelen.

I gjeldande arealplan ligg det inne store LNF område som gir lite føringar for meir spesifikk arealbruk. Erfaring har vist at vi treng ein arealdel som i større grad tek utgangspunkt i spesifikke behov og konkretiserer arealbruken etter dette.

Spørsmål vi har stilt oss i arbeidet med samfunnsdelen er:

- Korleis styrer vi bustadutviklinga slik at den blir forutseieleg og samstundes fremmar bulyst?
- Kva for landbruksområde treng vi å sikre for å legge til rette for eit berekraftig og livskraftig landbruk?
- Kor mykje areal treng vi for å legge til rette for eit berekraftig reiseliv?
- Korleis legg vi til rette for eit aktivt friluftsliv utanfor reiselivsdestinasjonane?

Mål for arealplanen

- Arealplanlegginga skal fremje bulyst og lokale arbeidsplassar i kommunen.
- Arealplanlegginga skal sikre eit attraktivt Kyrkjebygd sentrum og levande grender.

Føringar for stadutvikling, attraktivitet og bukvalitet

- Det skal leggest til rette for eit differensiert bustadtilbod slik at det er attraktivt å bu i heile kommunen; både sentrumsnært og spreidd knytt opp mot grendene i kommunen.
- Kommunen skal legge til rette for aldersvennlege leilegheiter i Austrud.
- Spreidd bustadbygging i LNF-områda er ynskjeleg.
- For å gjere ei god vurdering av lokale tilhøve skal det utarbeidast ein temaplan for «framtidens landbruk i Åseral» der all dyrka, overflatedyrka mark og beiteareal i kommunen skal kartleggast og vurderast. Temaplanen vert utarbeida i samband med arealdelen.
- Stadlege kvalitetar som kulturminne, kulturmiljø og grønt skal utnyttast som identitetsbyggande element i sentrumsområdet, grender og reiselivsdestinasjonane.
- Kyrkjebygd skal styrkast som kommunesentrum med gode utemiljø og møteplassar for innbyggjarar og vitjande.
- Kyrkjebygd, Lognavatn grendehus og Kylland grendehus skal fungere som møteplassar i sine lokalmiljø. Øvrige mindre grender og lokalsamfunn skal stimulerast til å utvikle møteplassar tilpassa lokale tilhøve, og kommunen skal vere ein aktiv støttespelar for grendene.
- Alle større bustadfelt skal ha leike- og uteareal av god kvalitet. Fellesareal og infrastruktur i eksisterende bustadfelt skal fornyast og oppgraderast for å auke attraktiviteten.
- Det skal vere lett tilgang til nærfriluftsområde frå alle større bustadområde, spesielt viktig er dette kring Kyrkjebygd sentrum.

Føringar for næring og verdiskaping

- Prioritere næring i sentrumsutviklinga av Kyrkjebygd og reiselivsdestinasjonane.
- Næringsetableringar skal lokaliserast etter lokale tilhøve (rett verksemd på rett stad).
- Verksemdar med plasskrevjande varer/industri/større næringsverksemdar skal i hovudsak lokaliserast på Toddemonen eller tilsvarande område satt av til næring/industri i arealdelen.
- Innarbeide framtidsretta område for akvakultur.

Føringar for utmarksforvaltning (LNF-områda)

- Jordbruks- og skogbruknæringa sitt arealgrunnlag skal takast vare på og det skal legges til rette for vidareutvikling av eksisterande drift. Tilleggsnæringar skal ivareta lokale naturverdiar og naturmiljø.
- Forvalte løypenett og turmål gjennom å lage ein besøksstrategi i kommunen der ein vurderer styring av ferdsel for å ivareta beitedyr, sårbare artar og sårbar natur. SVR (Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane og Frafjordheiane landskapsvernområde) og Heiplanen vert synleggjort i arealdelen som omsynssonar.

Føringar for infrastruktur

- Areal og transportutvikling for fylkesvegar inn i kommunane skal samordnast med nabokommunane for å få til gode og framtidsretta løysingar.
- Legge inn areal til utbetring av flaskehalsar i eksisterande vegnett.
- Det skal vere enkelt og trygt å velje sykkel som framkomstmiddel i alle delar av kommunen der dette let seg gjere.
- I Kyrkjebygd sentrum skal alle kunne ferdast trygt.

Føringar for klima og berekraft

- Areal til nye fritidsbustader skal fortrinnsvis løysast som fortetting i allereie utbygde område eller leggst inntil eksisterande felt.
- Setje av areal til kjeldesorteringsanlegg i reiselivsdestinasjonane.
- Fokus på berekraftige løysingar for betre naturtilpasning, besparande energiløysingar, arealeffektivitet/begrense storleik og ivaretaking av biologisk mangfald ved utbygging av fritidsbustader.
- Finne eigna areal til felles energianlegg i regulerte hyttefelt, samt gjenbruka opparbeida areal i desse område (til dømes massetak, industriområde, parkeringsplassar o.l.) til fornybar energi.
- Legge til rette for areal til ENØK-tiltak.
- Setje av areal til nye mobilitetsløysingar.